
TERORIZMO APIBRĖŽIMAS TARPTAUTINĖJE TEISĖJE

Violeta Vasiliauskienė*

Mykolo Romerio Universiteto Viešojo saugumo fakulteto

Teisės katedra

V. Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas, Lietuva

Telefonas (+370 37) 303643

Elektroninis paštas: vasiliauskiene.violeta@gmail.com

Anotacija. Straipsnyje analizuojami universaliosios bei regioninės tarptautinės sutartyse bei jų projektuose įtvirtinti terorizmo apibrėžimai, siekiant nustatyti visiems šiems apibrėžimams bendrus elementus. Analizuojama Jungtinių tautų bei įvairių regioninių tarptautinių organizacijų priimtose tarptautinėse sutartyse įtvirtinti apibrėžimai, taip pat Bendrosios terorizmo konvencijos projektas. Išskiriami du pagrindiniai terorizmo apibrėžimo elementai – tai didelės žalos ir tikslo kriterijai, kurie straipsnyje yra plačiau analizuojami. Daroma išvada, kad tarptautinėje teisėje egzistuojantys terorizmo apibrėžimai leidžia išskirti pagrindinius terorizmo kaip nusikaltimo sąvokos elementus.

Pagrindinės sąvokos: terorizmas, terorizmo apibrėžimas, tarptautinis terorizmo reglamentavimas.

IVADAS

Kaip nurodo K. Koufa, Jungtinių Tautų (toliau – JT) pranešėja žmogaus teisių ir terorizmo klausimu, terorizmo klausimas yra vienas labiausiai polemiskų šių laikų tarptautinės teisės ir politikos klausimų. Turbūt joks žodis moderniojoje kalboje nekelia tiek skirtingų emocijų, nuo tikėjimo radikaliais pokyčiais iki įniršio ir pasmerkimo, kaip terorizmas. Populiarus posakis „Vienam – teroristas, kitam – kovotojas dėl laisvės“ atspindi ir debatuose dėl terorizmo apibrėžimo, ši problema nemažai prisideda prie šio klausimo sudėtingumo. Pats terorizmo terminas (pranc. *terreur*) buvo pradėtas naudoti nusakyti Prancūzijos revoliucijos metu naudotai įbauginimo politikai. 1937 m. buvo bandoma priimti Tarptautinę konvenciją dėl terorizmo prevencijos ir baudimo už jį, tačiau ji taip ir neįsigaliojo. Joje terorizmas buvo apibrėžtas kaip „visi nusikalstami veiksmai, nukreipti prieš valstybę, kuriais siekiama sukurti baimės būseną tam tikruose asmenyse, asmenų grupėje ar plačiojoje visuomenėje.“

Straipsnyje keliama hipotezė, kad iš tarptautinių dokumentų visumos galima išskirti besivystantį terorizmo apibrėžimą. Taigi **straipsnio tikslas** – išanalizuoti tarptautinėse sutartyse ir rengiamoje Bendrojoje terorizmo konvencijoje nurodomus terorizmo apibrėžimus, siekiant išskirti visiems šiems apibrėžimams bendrus elementus. **Tyrimo objektas** –

terorizmą apibrėžiančios tarptautinės teisės normos, įtvirtintos įvairių regioninių tarptautinių organizacijų ir Jungtinių tautų rėmuose sudarytų tarptautinių sutarčių nuostatose.

Atliekant tyrimą, buvo pasitelkti įvairūs bendrieji ir specifiniai teisiniai **mokslinio tyrimo metodai**: analizės, sisteminės analizės, analogijos, lyginamasis istorinis, lingvistinis, teleologinis ir kritinis.

Terorizmo apibrėžimo klausimas Lietuvos teisės doktrinoje nėra plačiai analizuotas. Terorizmo apibrėžimo problematika buvo analizuojama Ž. Vašcovos ir D. Bereikės straipsnyje „Terorizmas: grėsmė žmogaus teisėms ir laisvėms“. Straipsnyje analizuojama kovos su terorizmu bei jo prevencijos įtaka žmogaus teisėms ir laisvėms, aptariami kai kurie egzistuojantys terorizmo apibrėžimai ir konstatuojama, kad nėra nustatyta vieningo terorizmo apibrėžimo. Tačiau šiame straipsnyje, nepaneigiant to, kad tarptautinėje teisėje kol kas nėra vieno universalus terorizmo apibrėžimo, bus aptariama dar daugiau egzistuojančių apibrėžimų, kad būtų galima išskirti visiems jiems bendrus elementus. Terorizmo apibrėžimo svarba bus aptariama atskirai, tačiau reikia pažymėti, kad geras šio reiškinio elementų suvokimas leistų tinkamai kvalifikuoti šias veikas nacionalinėje teisėje. Kadangi tarptautinė teisė daro esminę įtaką šio apibrėžimo formavimuisi nacionalinėje teisėje ir pastarojoje pateikiamas apibrėžimas turi pirmąjį atitikti, todėl svarbu išanalizuoti būtent tarptautinės teisės dokumentuose pateikiamą terorizmo apibrėžimą.

TERORIZMO APIBRĖŽIMO SVARBA

Pradedant analizuoti šią temą, gali kilti klausimas, ar vieningas terorizmo apibrėžimas yra reikalingas tiek tarptautinėje teisėje, tiek teisinėje doktrinoje. Kai kurie autoriai teigia, jog terorizmą galima atpažinti jį pamačius. Tačiau to neužtenka, kad terorizmą būtų galima įvardinti kaip nusikalstamą veiką. Terorizmo apibrėžimas svarbus įvairiose tarptautinių santykių sferose: 1) bendrų tarptautinių strategijų vystymui; 2) siekiant veiksmingų rezultatų tarptautiniu mastu kovojant su terorizmu; 3) įgyvendinant tarptautinius susitarimus dėl terorizmo ir 4) siekiant efektyvių ekstradicijos procedūrų. Tai taip pat terorizmą apibrėžti svarbu tarptautinės asmenų baudžiamosios atsakomybės požiūriu, nes baudami už nusikaltimą, kuris nėra įtvirtintas teisės aktuose (tarptautinėse sutartyse), pažeistume principą *nullum crimen sine lege*.

Terorizmo terminą sunku apibrėžti dar ir dėl to, kad tai yra susiję su politiniu atitinkamų asmenų ar organizacijų veiksmų ir motyvacijų vertinimu. Dažnai terorizmo terminas

naudojamas politiniuose ginčuose norint pažeminti priešininką, nes pats žodis „teroristas“ yra stigmatizuojantis. Taigi dažnai pasitaiko situacija, kai teroristinių veiksmų įvertinimas ir įvardinimas priklauso nuo to, kam simpatizuoja ir ką remia vertinantysis, taigi atitinkamą judėjimą remiančios valstybės vertinimu koks nors teroristinis išpuolis gali būti vadinamas „kova dėl nepriklausomybės“, o kitos priešiškos valstybės nuomone tai būtų įvardijama kaip baisus teroristinis išpuolis. Tačiau šie politiniai motyvai neturėtų turėti įtakos teisiniam terorizmo apibrėžimo turiniui.

Pabrėžtina, kad tarptautinės pastangos terorizmo terminui nustatyti nėra bevaisės, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Tarp nacionalinės ir tarptautinės teisės egzistuoja abipusis ryšys, taigi nacionaliniuose teisės aktuose įtvirtintos nuostatos gali parodyti tarptautinės bendruomenės dalyviams, kuria kryptimi judėti tarptautinei teisei, tai yra, kokie elementai įtrauktini į terorizmo apibrėžimą, tačiau ir atvirkščia kryptimi vyksta judėjimas – tarptautinės pastangos įtvirtinti vieningą terorizmo apibrėžimą daro įtaką valstybėms, o jos patikslina arba iš vis pirmą kartą įtvirtina terorizmo apibrėžimą, kaip atsitiko su Kanada 2001 m.

Baudžiamosios teisės prasme pažymėtina, kad teroristiniai išpuoliai nuo kitų „įprastų“ nusikaltimų skiriasi tuo, kad „įprastų“ nusikaltimų atveju policijos galimybės susekti nusikaltimą ir jį išaiškinti yra didesnės, nes pareigūnai gali, pavyzdžiui, žinodami, kaip nusikaltimas planuojamas, leisti jam vykti iki pačios paskutinės fazės ir sulaikyti nusikaltėlius nusikaltimo vietoje. Paprastai šie nusikaltimai turi konkretų geografinį taikinį, apibrėžtą aukų ratą, taigi kvalifikuoti policijos pareigūnai gali šiuos nusikaltimus atskleisti ir sulaikyti įtariamuosius. Teroristinių nusikaltimų atveju juos vykdo fanatiškai nusiteikę asmenys, o šie išpuoliai ir jų vykdymo eiga yra daug mažiau nuspėjami, ypač jei organizuojami savižudžių sprogdintojų išpuoliai, tai tiek išpuolio data, laikas, tiek vieta, gali būti pakeičiami tiesiog akimirksniu. Todėl aktualu apibrėžti terorizmo nusikaltimą ir nustatyti, kokios kovos su juo priemonės gali būti naudojamos.

TARPTAUTINĖS SUTARTYS, DRAUDŽIANČIOS TERORIZMĄ

Šalia bendrojo terorizmo apibrėžimo paieškų buvo vystoma ir kita tarptautinių sutarčių sistema, susijusi su terorizmu – tai tarptautinės sutartys, uždraudžiančios konkrečias terorizmo pasireiškimo formas. Šiuo metu galima priskaičiuoti 14 tokių konvencijų. Šiomis sutartimis terorizmas bendrai neapibrėžiamas, bet uždraudžiamas atitinkamas elgesys, kuris yra paprastai apibūdinamas kaip teroristinis. Konvencijose taip pat įtvirtinamos atitinkamos su

tokios veikos uždraudimu susijusios pareigos valstybėms narėms – pareiga užkirsti kelią tokiems nusikaltimams, taip pat pareiga bendradarbiauti baudžiant už juos, paprastai išreiškiama kaip pareiga atlikti ekstradiciją arba pateikti persekiojimui asmenis, atlikusius atitinkamus teroristinius išpuolius. Šios konvencijos reglamentuoja atskiras terorizmo pasireiškimo formas. Šiuo metu konkrečias teroristinių išpuolių rūšis draudžia šios sutartys:

1. Konvencija dėl nusikaltimų ir tam tikrų kitų veiksmų, padarytų orlaiviuose, pasirašyta Tokijuje 1963 m. rugsėjo 14 d.;

2. Konvencija dėl kovos su neteisėtu orlaivio pagrobimu, pasirašyta Hagoje 1970 m. gruodžio 16 d. ir jos papildomas protokolai, pasirašyti 2010 m. rugsėjo 10 d. Pekine;

3. Konvencija dėl kovos su smurtu prieš civilinės aviacijos saugumą, pasirašyta Monrealyje 1971 m. rugsėjo 23 d.;

4. Konvencija dėl nusikaltimų, padarytų tarptautiniu mastu saugomiems asmenims, įskaitant diplomatus, prevencijos ir baudimo už juos, pasirašyta Niujorke 1973 m. gruodžio 14 d.;

5. Tarptautinė konvencija dėl kovos su įkaitų ėmimu, priimta JT Generalinėje asamblėjoje (toliau – JT GA) 1979 m. gruodžio 17 d.;

6. Branduolinių medžiagų fizinės saugos konvencija, pasirašyta Vienoje 1980 m. kovo 3 d.;

7. Protokolas dėl kovos su smurtu tarptautinę civilinę aviaciją aptarnaujančiuose oro uostuose, papildantis Konvenciją dėl kovos su smurtu prieš civilinės aviacijos saugumą, priimtą 1971 m. rugsėjo 23 d. Monrealyje, pasirašytas Monrealyje 1988 m. vasario 24 d.;

8. Konvencija dėl kovos su neteisėtais veiksmais prieš saugią jūrų laivybą, pasirašyta Romoje 1988 m. kovo 10 d. ir jos 2005 m. protokolai, pasirašyti Londone 2005 m. spalio 14 d.;

9. Protokolas dėl kovos su neteisėtais veiksmais prieš stacionarių platformų kontinentiniame šelfe saugą, pasirašytas Romoje 1988 m. kovo 10 d. ir jo 2005 m. protokolai, pasirašyti Londone 2005 m. spalio 14 d.;

10. Konvencija dėl plastikinių sprogstamųjų medžiagų žymėjimo aptikimo tikslais, pasirašyta Monrealyje 1991 m. kovo 1 d.;

11. Tarptautinė konvencija dėl kovos su teroristų vykdomais sprogdinimais, priimta JT GA 1997 m. gruodžio 15 d.;

12. Tarptautinė konvencija dėl kovos su terorizmu finansavimo, priimta JT GA 1999 m. gruodžio 9 d.;

13. Tarptautinė konvencija dėl kovos su branduolinio terorizmo veiksmais, priimta JT GA 2005 m. balandžio 13 d.;

14. 2010 m. konvencija dėl neteisėtų veiksmų, susijusių su tarptautine civiline aviacija, uždraudimo, pasirašyta Pekine 2010 m. rugsėjo 10 d.

UNIVERSALIAUS TERORIZMO APIBRĖŽIMO PAIEŠKOS

1. Bendrosios terorizmo konvencijos projektas

1972 m. JT GA buvo sukurtas specialus *ad hoc* komitetas, kuris buvo įgaliotas svarstyti Bendrosios konvencijos dėl terorizmo projektą ir apibrėžti terorizmą. Šis komitetas susitarimo dėl terorizmo apibrėžties nepasiekė, tačiau savo pranešime pabrėžė, kad pagrindinė problema, dėl kurios buvo nesutariama, tai klausimas, ar nacionalinio išsivadavimo judėjimų veiksmai turi būti įtraukiami į terorizmo apibrėžimą, ar ne.

Dešimtajame dvidešimtojo amžiaus dešimtmetyje pasikeitusi tarptautinė situacija (šaltojo karo ir apartheido pabaiga, Afrikos šalių nepriklausomybė ir panašūs veiksniai) leido tikėtis, kad bendrasis terorizmo apibrėžimas jau yra pasiekiamas. 1994 m. buvo priimta „Deklaracija dėl priemonių, skirtų panaikinti tarptautiniam terorizmui“, kurią vėliau patvirtino JT GA. Joje terorizmas apibrėžiamas kaip „nusikalstami veiksmai, kuriais siekiama (angl. *intended or calculated*) įbauginti (angl. *provoke a state of terror*, pažodžiui verstume kaip *sukelti baimės / siaubo būseną*) plačiąją visuomenę, asmenų grupę ar tam tikrus asmenis dėl politinių tikslų“, kurie rezoliucijoje buvo smerkiami kaip nepateisinami jokiais rasiniais, politiniais, filosofiniais, rasiniais, religiniais ar etniniais sumetimais.

Tolesniam terorizmo apibrėžties vystymui JT GA 1996 m. savo rezoliucija Nr. 51/210 įsteigė naują *ad hoc* komitetą, kurio viena iš užduočių buvo pasiekti susitarimą dėl terorizmo apibrėžties, kuris būtų įtvirtintas Bendrojoje terorizmo konvencijoje (toliau – Konvencija). Kol kas ši Konvencija dar nėra priimta, tačiau Komiteto darbo metu buvo priimtos kitos dvi tarptautinės konvencijos, susijusios su terorizmu – tai 1999 m. gruodžio 9 d. JT GA priimta Tarptautinė konvencija dėl kovos su terorizmu finansavimo ir 2005 m. balandžio 13 d. JT GA priimta Tarptautinė konvencija dėl kovos su branduolinio terorizmo veiksmais. Nors tarptautinė konvencija dėl kovos su terorizmu finansavimu taikoma tik vienam kovos su terorizmu aspektui, joje yra įtvirtintas **pirmasis abstraktus terorizmo apibrėžimas** – tai

„veik[a], kuria siekiama civilio gyventojų ar bet kurio kito asmens, kuris aktyviai nedalyvauja karo veiksmuose ginkluoto susidūrimo metu, mirties arba padaryti jam sunkų kūno sužalojimą, kai tokia veika dėl jos pobūdžio ar aplinkybių siekiama įbauginti gyventojus arba priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti kokį nors veiksmą arba susilaikyti nuo jo.“

Po 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių tarptautinė bendruomenė vieningai pasmerkė terorizmą ir išreiškė paramą jau priimtoms konvencijoms ir pasiryžimą priimti rengiamas konvencijas. Komiteto veikloje dalyvaujančios valstybės vieningai smerkė terorizmą, kokiomis formomis jis bepasireikštų. Tačiau Konvencijos priėmimui to neužteko. Šiuo metu didesnė dalis Konvencijos teksto yra suderinta, tačiau vis dar lieka neišspręstų klausimų.

Terorizmas Konvencijos projekto 2 straipsnyje **apibrėžiamas** kaip neteisėtas ir tyčinis asmens veiksmas, kuriuo jis sukelia bet kokio asmens mirtį ar sunkų kūno sužalojimą, arba didelę žalą viešajai ar privačiai nuosavybei, įskaitant ir viešojo naudojimo vietas, valstybines ar vyriausybės įstaigas, viešąją transporto sistemą ar infrastruktūrą, ar aplinką, ar žalą aukščiau minėtiems objektams, jei dėl jos gali kilti didelė ekonominė žala, jei tokio veiksmo tikslas (sprendžiant iš jo prigimties ar iš jo konteksto) yra įbauginti visuomenę, arba priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti arba susilaikyti nuo tam tikro veiksmo. Terorizmo nusikaltimu taip pat laikoma ir rimtas grasinimas atlikti tokius veiksmus, taip pat pasikėsinimas padaryti tokį nusikaltimą, bendrininkavimas ar tokio nusikaltimo organizavimas.

Didžiausias diskusijas kelia Konvencijos 3 straipsnis (buvęs 18 straipsnis), reglamentuojantis išimtis iš Konvencijos reglamentavimo sferos. Pagrindiniai nesutarimo klausimai yra tautų, kovojančių dėl nepriklausomybės, veiksmų klausimas, nes kai kurios valstybės teigia, jog konvencijoje turi būti aiškiai atskirta, kas yra terorizmo veiksmai, ir kas yra teisėta tautų kova įgyvendinant jų apsisprendimo teisę ar kovojant su užsienio okupacija. Taip pat nėra vieningai sutariama, ar valstybių vykdomas terorizmas turi būti įtraukiamas į Konvencijos reguliavimo sferą, ir ar jų ginkluotųjų pajėgų narių veiksmai taip pat turėtų patekti į jos reguliavimo sferą. Šiuo metu derinamame tekste nurodoma, kad šios Konvencijos nuostatos nepažeidžia kitų valstybių, tautų ar asmenų teisių bei pareigų pagal tarptautinę teisę; kad ši Konvencija neapima ginkluotųjų pajėgų veiksmų ginkluoto konflikto metu; straipsnyje taip pat nustatoma, kad šio straipsnio nuostatos nereiškia, jog veiksmai, kurie yra neteisėti pagal kitas normas, tampa teisėtais. Neteisėti veiksmai pagal kitas teisės normas baustini ir

pagal tas normas, ne tik pagal Konvencijos 2 straipsnį. Taip pat nustatoma, kad šios Konvencijos nuostatos nedaro įtakos veiksmy, kurie yra teisėti pagal tarptautinę humanitarinę teisę, kvalifikavimui.

Lyginant su 1997 m. priimta Konvencija dėl teroristų vykdomų sprogdinimų, šis projektas siūlo saugoti tiek privačią, tiek viešąją nuosavybę, taigi veikų ratas šiuo būdu išplečiamas. Taip pat Konvencijos projekte nustatytų veikų ratas yra platesnis nei ES Tarybos pamatiniame sprendime *Dél kovos su terorizmu* nustatytas veikų ratas, nes Konvencijos projekte kaip teroristinio išpuolio kriterijus nurodoma „didelė žala“ o ES pamatiniame sprendime – „didelio masto sunaikinimas“.

2. Egzistuojantys terorizmo apibrėžimai

Europos Taryba. Europos konvencija dėl kovos su terorizmu, pasirašyta 1977 m. Strasbūre, išsamiai terorizmo neapibrėžia. Pati konvencija yra skirta ekstradicijos procedūroms palengvinti, taigi ji numato, kad politiniu nusikaltimu (dėl kurio dažnai asmenys neišduodami kitai valstybei) nebus laikomi tokie nusikaltimai:

a) nusikaltimai, kuriuos numato Konvencija dėl kovos su oro piratavimu, pasirašyta 1970 m. gruodžio 16 d. Hagoje;

b) nusikaltimai, kuriuos numato Konvencija dėl kovos su neteisėta veika prieš civilinės aviacijos saugumą, pasirašyta 1971 m. rugsėjo 23 d. Monrealyje;

c) sunkūs nusikaltimai, padaryti kėsinant į tarptautiniu mastu ginamų asmenų, tarp jų diplomatų, gyvybę, fizinę neliečiamybę ar laisvę;

d) nusikaltimai, apimantys vaikų grobimą, įkaitų paėmimą ar neteisėtą laisvės apribojimą;

e) nusikaltimai, kurių metu panaudojamos minos, granatos, raketos, automatiniai šaunamieji ginklai ar sprogstamieji paketai, jei jų panaudojimas kelia žmonėms pavojų;

f) pasikėsinimas padaryti kurį nors iš aukščiau minėtų nusikaltimų arba bendrininkavimas padarant arba bandant padaryti tokį nusikaltimą.

Taigi d ir e punktai išvardija veikas, kurias galime vadinti teroristinėmis, tačiau bendro terorizmo apibrėžties ši konvencija nepateikia.

Europos Sąjunga. ES Tarybos priimtoje bendrojoje pozicijoje dėl konkrečių priemonių taikymo kovojant su terorizmu teroristiniai išpuoliai apibrėžiami kaip tyčinės veikos, kurios gali padaryti didelę žalą valstybei ar tarptautinei organizacijai. Veikos tikslas – labai įbauginti

gyventojus, neteisėtai priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti ar neatlikti tam tikrų veiksmų arba labai destabilizuoti ar sunaikinti pagrindines valstybės ar tarptautinės organizacijos politines, konstitucines, ekonomines ar socialines struktūras. Toliau išvardijamas sąrašas veiksmų, kurie, atsižvelgiant į didelės žalos kriterijų ir minėtus tikslus, laikytini teroristiniais. Taigi ES apibrėžime yra įtvirtintas didelės žalos kriterijus, taip pat nustatytas atitinkamas tikslas, tačiau politinis veikos motyvas nėra įvardijamas kaip būtinas teroristinio išpuolio kriterijus. Terorizmo nusikaltimu laikoma ir grasinimas įvykdyti sąraše išvardintas veikas, taip pat taip vadinami su teroristine grupe susiję nusikaltimai – tai vadovavimas teroristinei grupei, dalyvavimas teroristinės grupės veikloje, įskaitant išteklių tiekimą ar finansavimą. Taigi šiuo apibrėžimu į terorizmo nusikaltimo sampratą įtraukiami ne tik tiesioginiai teroristiniai išpuoliai, bet ir dalyvavimas apskritai teroristinių grupių veikloje. Teroristinės grupės ES Tarybos bendrojoje pozicijoje apibrėžiamos kaip daugiau kaip dviejų asmenų struktūriškai apibrėžtos grupės, sukurtos per tam tikrą laikotarpį ir sutartinai veikiančios siekiant daryti teroristinius išpuolius. „Struktūriškai apibrėžta grupė“ - tai grupė, kuri nesusidarė atsitiktinai tiesiogiai atlikti teroristinį išpuolį ir kuri nebūtinai turi formaliai nustatytus narių vaidmenis, narystės tęstinumą ar suformuotas struktūras. Kiti ES aktai arba atkartoja, arba tiesiogiai duoda nuorodą į bendrojoje pozicijoje suformuluotą apibrėžimą.

Arabų valstybių lyga. Arabų konvencijoje dėl terorizmo slopinimo pateikiamas gana platus terorizmo apibrėžimas: „Terorizmas – tai bet koks smurto aktas ar grasinimas jį atlikti, nepriklausomai nuo tokio veiksmo motyvų ar tikslų, kuriuo siekiama individualių ar kolektyvinių nusikalstamų tikslų ir siekiama sukelti paniką tarp žmonių, sukelti baimę juos sužeidžiant, ar sukelti pavojų jų gyvybei, laisvei ar saugumui, ar siekiama sukelti žalą aplinkai ar viešajai ar privačiai infrastruktūrai ar nuosavybei arba siekiama ją užimti ar perimti, arba siekiama sukelti pavojų nacionaliniams ištekliams.“ Kitoje pastraipoje nurodoma, kad atitinkamų tarptautinių sutarčių, uždraudžiančių atskiras teroristinių išpuolių rūšis, nurodyti nusikaltimai taip pat bus laikomi teroristiniais išpuoliais pagal šią konvenciją. Šis apibrėžimas yra labai platus, nes nėra nurodomas didelės žalos kriterijus, kuris atribotų terorizmo nusikaltimą nuo panašių veikų, kurios nebus laikomos teroristiniais išpuoliais dėl to, kad sukelta žala bus nedidelė. Todėl lieka erdvės piktnaudžiavimui, kai teroristiniais išpuoliais galėtų būti vadinamos ir veikos, kurios atliekamos, pavyzdžiui, įgyvendinant saviraiškos ir taikių susirinkimų laisvę ar panašiais atvejais. Objektų ratas, kurį apima terorizmo apibrėžimas, taip pat yra daug platesnis nei, pavyzdžiui, ES apibrėžime, nes yra

numatoma, kad pavojus asmenų laisvei ar saugumui taip pat laikytinas teroristinio išpuolio sudedamąja dalimi.

Islamo bendradarbiavimo organizacija. Šios organizacijos konvencija dėl kovos su terorizmu taip pat gana plačiai apibrėžia terorizmą, beveik atkartodama Arabų valstybių lygos konvencijos pateikiamą apibrėžimą, tik pabaigoje pridodant nuostatą, kad terorizmu laikomas ir grasinimas tarptautinei infrastruktūrai, ar atvejai, kai keliama grėsmė nepriklausomų valstybių stabilumui, teritoriniam vientisumui, politinei vienybei ar suverenitetui.

Amerikos valstybių organizacija. Šioje organizacijoje yra priimtos dvi konvencijos, skirtos kovai su terorizmu, tai Konvencija dėl teroristinių išpuolių, kurie vykdomi kaip nusikaltimai prieš asmenis, ir dėl su tuo susijusio plėšikavimo ir Konvencija prieš terorizmą. Pirmoji laikytina konvencija, apibrėžiančia konkrečių teroristinių išpuolių rūšį. Antroji tik išvardija, kokioms veikoms, jau numatytoms tarptautinėse sutartyse, uždraudžiančiose konkrečias teroristinių veikų rūšis, ji taikytina. Taigi šios konvencijos terorizmo apibrėžties nepateikia.

Afrikos sąjunga. Šios organizacijos Konvencija dėl terorizmo prevencijos ir kovos su juo teroristinių išpuolių apibrėžia kaip „bet kokią veiką, kuri pažeidžia valstybės narės baudžiamuosius įstatymus ir kuri gali kelti grėsmę asmens ar asmenų grupės gyvybei, fiziniam vientisumui arba laisvei, arba sukelti jiems sunkų kūno sužalojimą ar mirtį; arba gali sukelti žalą viešajai ar privačiai nuosavybei, natūraliesiems ištekliams, aplinkai ar kultūriniam palikimui, kuriuo siekiama:

- įbauginti, sukelti baimę, priversti ar paveikti vyriausybę, organizaciją, instituciją, plačiąją visuomenę ar jos dalį padaryti atitinkamą veiksmą ar susilaikyti nuo jo, ar priiimti ar atsakyti atitinkamo požiūrio, ar veikti vadovaujantis tam tikrais principais; arba
- sužlugdyti bet kokias viešąsias paslaugas, bet kokios būtinos paslaugos tiekimą visuomenei ar sukelti nepaprastą padėtį; arba
- sukelti visuotinį sukilimą valstybėje.“

Teroristiniais veiksmais laikoma ir bet koks tokių veiksmų skatinimas, rėmimas, prisidėjimas, vadovavimas jiems, pagalba, drąsinimas, pasikėsinimas, grasinimas juos atlikti, bendrininkavimas, organizavimas ar asmenų verbavimas.

Šiame apibrėžime gana plačiai apibrėžiamas tokios veikos tikslas, įvedant naują elementą – siekį sukelti visuotinį sukilimą valstybėje. Sukelta žala apibrėžiama kaip didelė žala – grėsmė gyvybei, sveikatai, laisvei arba didelio masto šių gėrių pažeidimas. Taigi

pagrindiniai šio apibrėžties elementai – tai veikos neteisėtas pobūdis, sukelta didelė žala ir veikos tikslas – įbauginti, sužlugdyti viešųjų paslaugų teikimą ar sukelti visuotinį sukilimą.

Pietų Azijos regioninio bendradarbiavimo asociacija. Jos Konvencija dėl terorizmo slopinimo yra skirta ekstradicijos klausimams spręsti, taigi joje, kaip ir Europos Tarybos konvencijoje dėl kovos su terorizmu, yra vardijami nusikaltimai, kurie neturi būti laikomi politiniais nusikaltimais, dėl kurių neišduodama pagal ekstradicijos procedūrą, ir kurie laikomi teroristiniais. Be tarptautinėse sutartyse numatytų veikų, kurios išvardijamos 1 straipsnyje, teroristinėmis veikomis laikomas nužudymas, užpuolimas, sukėlęs kūno sužalojimus, pagrobimas, įkaitų ėmimas ir nusikaltimai, susiję su ginklais, sprogmenimis ir pavojingomis medžiagomis, kai jos naudojamos kaip priemonės sukelti neatrankinę asmenų mirtį ar sunkius kūno sužalojimus, arba didelę žalą nuosavybei. Jos papildomame protokole, skirtame kovai su terorizmo finansavimu, teroristiniai išpuoliai apibrėžiami išvardijant daugiau teroristinius išpuolius uždraudžiančių konvencijų, kurios tuo metu galiojo. Protokole teroristiniu išpuoliu apibrėžiama bet kokia kita veika, kuria siekiama sukelti civilio asmens mirtį ar sunkų kūno sužalojimą, kai tokios veikos tikslas, atsižvelgiant į jo pobūdį ar kontekstą, yra įbauginti visuomenę, ar priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti tam tikrą veiksmą ar nuo jo susilaikyti. Taigi šiame protokole teroristinio išpuolio apibrėžimas susiaurinamas ir priartinamas prie to apibrėžties, kuris yra įtvirtintas Bendrosios terorizmo konvencijos projekte.

Nepriklausomų valstybių sandrauga. Sutartis dėl Nepriklausomų Valstybių Sandraugos valstybių narių bendradarbiavimo kovojant su terorizmu terorizmą apibrėžia kaip neteisėtą veiką, baustiną pagal baudžiamąją teisę, kurios tikslas yra pakenkti viešajam saugumui, daryti įtaką valdžios institucijų sprendimams ar terorizuoti (įbauginti) visuomenę. Šios veikos gali būti: smurtas ar grasinimas smurtu prieš fizinius ir juridinius asmenis; nuosavybės naikinimas ar grasinimas tai atlikti tokiu būdu, kuris sukeltų pavojų žmonių gyvybėms; esminės žalos nuosavybei sukėlimas ar pasekmių, pavojingų visuomenei, atsiradimas; grasinimas valstybės pareigūno ar viešojo asmens gyvybei, siekiant, kad šis nebevykdytų savo valstybinės ar viešosios veiklos, ar keršijant už tokią veiklą; kitos valstybės atstovo ar tarptautiniu mastu saugomo tarptautinės organizacijos atstovo užpuolimas ar jų verslo patalpų ar transporto priemonių užpuolimas; kitos veikos, kurios laikomos teroristinėmis pagal nacionalinę teisę ar pagal tarptautines sutartis, kurios reglamentuoja kovą su terorizmu.

Taigi praktiškai visų pasaulio regionų tarptautinės organizacijos yra priėmusios sutartis, kuriose vienu ar kitu būdu apibrėžiamas ar kitaip reglamentuojamas terorizmo apibrėžimas. Amerikos valstybių organizacijos bei Europos Tarybos konvencijos, susijusios su terorizmu, terorizmą apibrėžia tik kaip veikas, kurios jau yra uždraustos kitomis teroristinius veiksmus reglamentuojančiomis konvencijomis, jų tikslas yra ekstradicijos procedūrų reglamentavimas.

PAGRINDINIAI TERORIZMO APIBRĖŽTIES ELEMENTAI

Nors ir nėra (kol kas) priimta visuotinio terorizmo apibrėžties, iš aukščiau paminėtų terorizmo apibrėžimų galima išskirti tam tikrus bendrus terorizmo apibrėžties elementus. Galima pažymėti, kad norint nustatyti, ar buvo įvykdytas teroristinis išpuolis, atsižvelgiama į du elementus: objektyvusis – tam tikro masto nusikalstama veika, o subjektyvusis – atitinkama veika atlikusių asmenų motyvacija ir tikslai.

Veika. Veikų ratas, patenkantis į terorizmo apibrėžimą, yra labai įvairus. Tarptautinėje konvencijoje dėl kovos su terorizmu teroristinėmis veikomis laikomos tik veikos, kurių metu atimama gyvybė arba padaromas sunkus kūno sužalojimas arba didelė žala nuosavybei, o Terorizmo finansavimo konvencijoje tokia veika laikoma tik gyvybės atėmimas ar sunkus kūno sužalojimas. Kitose konvencijose, kaip, pavyzdžiui, Arabų valstybių lygos konvencijoje dėl terorizmo slopinimo, šis veikų ratas labai platus, pradedant nuo jau minėtų nusikaltimų žmogaus gyvybei ir sveikatai, baigiant bet kokia žala aplinkai ar nuosavybei, ar veika, kuri gali sukelti pavojų nacionaliniams ištekliams. Tokia pat plati formuluotė pateikiama ir Islamo bendradarbiavimo organizacijos konvencijoje dėl kovos su terorizmu. Kai kuriuose dokumentuose teroristiniu nusikaltimu laikomas ir pasikėsinimas įvykdyti teroristinį išpuolį. C. Walter pabrėžia, jog pastaruoju metu vyrauja tendencija, jog nacionalinėse teisinėse sistemose į terorizmo apibrėžimą patenka ir veiksmai, smurtiniai arba nesmurtiniai, kurie yra pragaištingi viešajai infrastruktūrai. Ta pati tendencija pastebima ir tarptautinėje plotmėje. Tačiau pernelyg platus apibrėžimas kelia pavojų, kad teisėtos protesto prieš vyriausybės sprendimus formos, kurių metu įvykdomi atitinkami nusikaltimai arba tiesiog kyla žala valstybei (pavyzdžiui, visuotinio streiko metu), gali būti įvardijamos kaip terorizmas, taigi terorizmo apibrėžimuose turėtų būti įvardijamas didelės žalos kriterijus, kuris padėtų atriboti tokias veikas nuo taikaus protesto formų, kuriomis irgi siekiama pakeisti valstybės politiką atitinkamais klausimais, tačiau nesukeliama žala, prilygstanti tai, kuri sukeliama teroristinio išpuolio metu.

Tikslas ir motyvas. Šis elementas susideda iš dviejų dėmenų, tai yra, veikos motyvas gali būti arba įbauginti civilius gyventojus, arba „neteisėtai priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti ar neatlikti tam tikrų veiksmų.“ Kai kuriuose apibrėžimuose pateikiami kiti, papildomi motyvai: ES apibrėžime kaip tikslas (o ne kaip žalos elementas) nurodomas siekis „labai destabilizuoti ar sunaikinti pagrindines valstybės ar tarptautinės organizacijos politines, konstitucines, ekonomines ar socialines struktūras“, Afrikos sąjungos konvencijoje kaip tikslas nurodomi dar du elementai, tai yra siekis sužlugdyti bet kokias viešąsias paslaugas, bet kokios būtinos paslaugos tiekimą visuomenei ar sukelti nepaprastą padėtį; arba siekis sukelti visuotinį sukilimą valstybėje. Nepriklausomų valstybių sandraugos sutartyje be įbauginimo ar siekio priversti vyriausybę atlikti tam tikrus veiksmus nurodomas tikslas pakenkti viešajam saugumui. Arabų valstybių lygos konvencijoje žalos kriterijus persipina su veikos tikslu. Nurodoma, kad siekis yra sukelti ne tik sukelti paniką tarp žmonių, tačiau tikslu įvardijama ir siekis sukelti žalą nuosavybei ar siekis sukelti pavojų nacionaliniams ištekliams. Taigi šiuo atveju išnyksta riba tarp įprastų nusikaltimų (pavyzdžiui, vagystės) ir terorizmo nusikaltimo.

Taigi bendrasis vardiklis tarp visų regioninių konvencijų nurodomo tikslo prasme būtų du pagrindiniai siekiai – tai yra, siekis įbauginti gyventojus, antra, siekis priversti vyriausybę (kai kur nurodoma – ir tarptautinę organizaciją) atlikti tam tikrus veiksmus ar susilaikyti nuo jų. Plačiau apibrėžiant tikslą, kyla pavojus terorizmo nusikaltimą suvienodinti su kitais nusikaltimais.

Kalbėdamas apie nacionalinius terorizmo apibrėžimus, C. Walter studijoje, apibendrinančioje keliolikos valstybių įstatymuose įtvirtintus terorizmo apibrėžimus, teigė, jog „tikslas sukelti terorą ir baimę visuomenėje yra neginčijama apibrėžties dalis, tačiau įtakos vyriausybės sprendimams laipsnis, kurio reikia, kad veiksmą pripažintume teroristiniu, skiriasi. Šiuo klausimu griežtesnis požiūris, pagal kurį reikalaujama, kad tikslas būtų „priversti“, o ne tikslas „daryti įtaką“, atrodo labiau pagrįstas, nes kitu atveju tokios priimtinos viešo protesto prieš vyriausybės politiką formos, kaip didelio masto demonstracijos, galėtų pernelyg lengvai būti įvardijamos kaip terorizmas.“

Tarptautinis elementas. Ne viena konvencija, skirta teroristiniams veiksams reglamentuoti, nurodo, kad ji taikoma tarptautiniams terorizmo išpuoliams. Pavyzdžiui, Terorizmo finansavimo konvencija nurodo, kad ji netaikoma, kai „nusikaltimas padaromas vienoje valstybėje, asmuo, įtariamas padaręs nusikaltimą, yra tos valstybės pilietis, esantis jos

teritorijoje, ir jokia kita valstybė neturi pagrindo pagal [šią Konvenciją] vykdyti jurisdikciją [...]“. Dauguma tarptautinių konvencijų teigia, jog jos netaikomos nacionalinio terorizmo atveju. Tačiau, pavyzdžiui, regioninėse konvencijose tokios nuostatos nėra. Šio darbo objektas nėra vien tarptautinis terorizmas, nes analizuojamos THT normos taikytinos ne tik tarptautinio ginkluoto konflikto, bet ir netarptautinio ginkluoto konflikto atveju.

Reglamentavimas Lietuvos Respublikoje. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 250 straipsnyje teroro aktas apibrėžiamas kaip veika, atliekama teroristiniais tikslais, ir išvardijamos veikos, kurios atliktos teroristiniais tikslais, baudžiamos kaip teroro aktas. Pažymėtina, kad ankstesnėje Baudžiamojo kodekso redakcijoje teroro aktas buvo siejamas tik su veikomis, kurių metu nusikaltėlis padeda sprogmenis, susprogdina juos arba padega nuosavybę. Motyvo elementas buvo įvedamas tik dalyje, numatančioje atsakomybę už teroristinės grupės kūrimą. Taigi šis terorizmo apibrėžimas buvo nepilnas ir neapėmė visų veikų, tarptautinėje teisėje įvardijamų teroristinėmis. Šiuo metu galiojančioje Baudžiamojo kodekso redakcijoje jau įvedamas teroristinio tikslo elementas, kuris apibrėžiamas Baudžiamojo kodekso 252¹ straipsnyje kaip *siekimas labai įbauginti visuomenę ar jos dalį arba neteisėtai priversti tarptautinę viešąją organizaciją, valstybę ar jos instituciją atlikti bet kokį veiksma arba susilaikyti nuo jo atlikimo, arba destabilizuoti ar sunaikinti svarbiausius valstybės konstitucinius, politinius, ekonominius ar socialinius darinius ar tarptautinę viešąją organizaciją*. Taigi šis tikslas Lietuvos Respublikos teisės aktuose iš dalies supainiojama su šios veikos padariniais: siekimas destabilizuoti ar sunaikinti svarbiausius valstybės konstitucinius, politinius, ekonominius ar socialinius darinius ar tarptautinę viešąją organizaciją priskirtinas ne prie tikslo, o prie teroristinio išpuolio objektyviosios pusės. Priešingu atveju nusikaltimai, kuriais nesiekama įbauginti visuomenės ar priversti valstybę ar tarptautinę organizaciją atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti, bet siekiama destabilizuoti valstybės konstitucinius, politinius ar ekonominius darinius, gali būti pripažinti teroristiniais veiksmais, kai tuo tarpu esminis teroristinės veikos apibrėžties elementas yra būtent tikslas įbauginti visuomenę arba priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti.

IŠVADOS

Vieningo terorizmo apibrėžties nustatymas yra svarbus tiek terorizmo kriminalizavimo ir baudimo už jį aspektu, tiek ypač tarptautiniu mastu bendradarbiaujant kovoje su terorizmu.

Šio reiškimo apibrėžties svarbą taip pat sąlygoja ypatingas šio nusikaltimo pobūdis ir jo organizavimo ir atlikimo ypatumai. Tarptautinėje teisėje įtvirtinti terorizmo apibrėžimai daro įtaką ir nacionalinėse teisės sistemose įtvirtinant terorizmo apibrėžimą ir kriminalizuojant teroristinius išpuolius nacionaliniuose baudžiamuosiuose įstatymuose.

Kovos su terorizmu srityje vyrauja sektorinis reglamentavimas, apibrėžiant ir uždraudžiant atskiras teroristinių išpuolių rūšis. Nors nėra priimta universalus terorizmo apibrėžties, įvairių tarptautinių sutarčių ir rezoliucijų analizė leidžia teigti, kad terorizmas – tai neteisėti ir tyčiniai asmens veiksmai, kuriuo sukeliama asmens mirtis ar sunkus kūno sužalojimas, arba didelė žala viešajai ar privačiai nuosavybei, jei tokio veiksmo tikslas yra įbauginti visuomenę arba priversti vyriausybę ar tarptautinę organizaciją atlikti kokį nors veiksma ar nuo jo susilaikyti.

Pagrindiniais terorizmo kriterijais laikytinas didelės žalos kriterijus ir tikslas įbauginti visuomenę arba priversti valstybę ar tarptautinę organizaciją atlikti tam tikrus veiksmus ar nuo jų susilaikyti. Teroristiniu išpuoliu gali būti laikoma tik tokia veika, kuria sunkiai sutrikdoma asmenų sveikata arba atimama gyvybė, arba padaroma didelė žala viešajai ar privačiai nuosavybei. Sunkūs veikos padariniai yra būtinas terorizmo apibrėžties elementas, leidžiantis teroristinius išpuolius atskirti nuo kitų, mažiau pavojingų veikų, pavyzdžiui, nuo teisėtų protestų prieš konkrečios vyriausybės sprendimus, kurių metu padaroma nedidelė žala valstybei. Teroristinio tikslo elementas nurodo, jog veika laikytina teroristine tik tuo atveju, jei ja siekiama sukelti terora ir baimę visuomenėje, arba priversti valstybės vyriausybę ar tarptautinę organizaciją imtis tam tikrų veiksmų ar nuo jų susilaikyti.

Pakeitus terorizmo nusikaltimą apibrėžiančias normas Lietuvos Respublikos Baudžiamajame kodekse, šiose normose įtvirtintas terorizmo apibrėžimas praktiškai atitinka tarptautiniuose dokumentuose įtvirtintus terorizmo apibrėžimus, tačiau šiek tiek plačiau aiškinamas teroristinis veikos tikslas.

LITERATŪRA

1. Konvencija dėl nusikaltimų ir tam tikrų kitų veiksmų, padarytų orlaiviuose. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 19-416.
2. Konvencija dėl kovos su neteisėtu orlaivio pagrobimu. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 19-417.
3. Protocol Supplementary to the Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft. (adopted on 10 September 2010, not yet in force). [interaktyvus] [žiūrėta 2013-07-24]. <https://www.unodc.org/tldb/en/2010_protocol_convention_unlawful_seizure_aircraft.html>

4. Konvencija dėl kovos su smurtu prieš civilinės aviacijos saugumą. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 19-418.
5. Konvencija dėl nusikaltimų, padarytų tarptautiniu mastu saugomiems asmenims, įskaitant diplomatus, prevencijos ir baudimo už juos. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 97-4257.
6. Tarptautinė konvencija dėl kovos su įkaitų ėmimu. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 108-3430.
7. Branduolinių medžiagų fizinės saugos konvencija. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 36-1552.
8. Protokolas dėl kovos su smurtu tarptautinę civilinę aviaciją aptarnaujančiuose oro uostuose, papildantis Konvenciją dėl kovos su smurtu prieš civilinės aviacijos saugumą, priimtą 1971 m. rugsėjo 23 d. Monrealyje. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 19-419.
9. Konvencija dėl kovos su neteisėtais veiksmais prieš saugią jūrų laivybą. *Valstybės žinios*, 2003-01-24, Nr. 8-266.
10. 2005 Protocol to the 1988 Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Maritime Navigation (adopted 14 October 2005, entered into force on 28 July 2010). IMO Doc. LEG/CONF.15/21.
11. Protokolas dėl kovos su neteisėtais veiksmais prieš stacionarių platformų kontinentiniame šelfe saugą. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 8-267.
12. 2005 Protocol to the Protocol for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Fixed Platforms Located on the Continental Shelf (adopted 14 October 2005, entered into force on 28 July 2010). IMO Doc. LEG/CONF.15/22.
13. Konvencija dėl plastikinių sprogstamųjų medžiagų žymėjimo aptikimo tikslais. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 19-420.
14. Tarptautinė konvencija dėl kovos su teroristų vykdomais sprogdinimais. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 36-1184.
15. Tarptautinė konvencija dėl kovos su terorizmu finansavimo. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 8-268.
16. Tarptautinė konvencija dėl kovos su branduolinio terorizmo veiksmais. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 67-2603.
17. Convention on the Suppression of Unlawful Acts Relating to International Civil Aviation (adopted 10 September 2010, not yet in force). ICAO Doc. 9960.
18. Europos konvencija dėl kovos su terorizmu. *Valstybės žinios*, 1997, Nr. 7-116.
19. Arab Convention on the Suppression of Terrorism (adopted 22 April 1998). [interaktyvus] [žiūrėta 2012 04 16]. <<http://www.unhcr.org/refworld/docid/3de5e4984.html>>.
20. Convention of the Organization of the Islamic Conference on Combating International Terrorism (adopted 1 July 1999). [interaktyvus] OIS: Annex to Resolution No: 59/26-P. [žiūrėta 2013 08 05]. <http://www.refworld.org/docid/3de5e6646.html>
21. Organisation of American States Convention to Prevent and Punish Acts of Terrorism Taking the Form of Crimes against Persons and Related Extortion that are of International Significance (adopted 2 February 1971). 1438 UNTS I-24381.
22. Organisation of American States. Inter-American Convention Against Terrorism. (adopted 3 June 2002, entered into force 15 December 2005). [interaktyvus] OAS AG/RES. 1840 (XXXII-O/02). [žiūrėta 2013-08-08]. <http://www.oas.org/xxxiiga/english/docs_en/docs_items/AGres1840_02.htm>.
23. Organisation of African Unity Convention on the Prevention and Combating of Terrorism (adopted 14 July 1999). [interaktyvus] [žiūrėta 2013-08-08]. <<http://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/OAU-english.pdf>>.
24. South Asian Association for Regional Cooperation. Regional Convention on Suppression of Terrorism (adopted 4 November 1987, came into force on 22 August 1988). [interaktyvus] [žiūrėta 2013-08-08]. <<http://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/Conv18-english.pdf>>.
25. Additional Protocol to the SAARC Regional Convention on Suppression of Terrorism (adopted 6 January 2004, came into force on 12 January 2006). [interaktyvus]

- SAARC/SUMMIT.12/SC.29/27 ANNEX-III. [žiūrėta 2013 08 12].
<<http://www.refworld.org/docid/49f6b7ad2.html>>.
26. Treaty on Cooperation among States Members of the Commonwealth of Independent States in Combating Terrorism (adopted 4 June 1999). [interaktyvus] [žiūrėta 2013 08 12]. <<http://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/csi-english.pdf>>.
 27. JT GA 1995 m. gruodžio 11 d. rezoliucija Nr. A/RES/50/53 (1995).
 28. JT GA 1996 m. gruodžio 17 d. rezoliucija Nr. A/RES/51/210 (1996).
 29. JT GA 1998 m. gruodžio 8 d. rezoliucija Nr. A/RES/53/108 (1998)
 30. JT GA 1998 m. gruodžio 8 d. rezoliucija Nr. A/RES/53/108 (1998).
 31. ES Tarybos 2000 m. lapkričio 27 d. direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus. [2000] OL L303/16.
 32. ES Tarybos 2001 m. gruodžio 27 d. reglamentas (EB) 2580/2001 dėl specialių ribojančių priemonių, taikomų tam tikriems asmenims ir subjektams siekiant kovoti su terorizmu. [2001] OL L 344/70.
 33. ES Tarybos 2002 m. birželio 13 d. pamatinis sprendimas 2002/475/TVR dėl kovos su terorizmu. Specialus OL leidimas lietuvių kalba: 19 skyrius, 6 tomas, p. 18–22
 34. ES Tarybos 2008 m. birželio 23 d. sprendimas 2008/615/TVR dėl tarpvalstybinio bendradarbiavimo gerinimo, visų pirma kovos su terorizmu ir tarpvalstybinio nusikalstamumu srityje. [2008] OL L 210/1.
 35. ES Tarybos 2001 m. gruodžio 27 d. bendroji pozicija 2001/931/BUSP dėl konkrečių priemonių taikymo kovojant su terorizmu. [2001] OL L 344/93.
 36. Lietuvos Respublikos Baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741.
 37. Barnidge, R. P. Jr. Terrorism: Arriving at an Understanding of a Term. In GLENNON, M.J.; SUR, S. (eds.) *Terrorisme et droit international/Terrorism and international law*. Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2008.
 38. Duffy, H. *The "War on Terror" and the Framework of International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
 39. European Commission. *Defining Terrorism*. Report of European research project Transnational Terrorism, Security, and the Rule of Law. [interaktyvus]. 1 October 2008. [žiūrėta 2012 04 25] <<http://www.transnationalterrorism.eu/tekst/publications/WP3%20Del%204.pdf>>.
 40. Lord Carlile of Berriew, Q. C. *The Definition of Terrorism*, [interaktyvus]. A Report by Independent Reviewer of Terrorism Legislation, presented to the Parliament of United Kingdom, March 2007. [žiūrėta 2013-07-24]. <<http://www.official-documents.gov.uk/document/cm70/7052/7052.pdf>>.
 41. UN Commission on Human Rights. Sub-Commission on the Promotion and Protection of Human Rights. *Terrorism and Human Rights*. [interaktyvus]. Progress report of the Special Rapporteur, Kalliopi K. Koufa. 27 June 2001. No. E/CN.4/Sub.2/2001/31. [žiūrėta 2013 08 12] <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G01/143/52/PDF/G0114352.pdf?OpenElement>>.
 42. UN GA Sixth Committee. Report of the Working Group. *Measures to eliminate international terrorism*. 3 November 2010, No. A/C.6/65/L.10.
 43. UN GA. Report of the Ad Hoc Committee established by General Assembly resolution 51/210 of 17 December 1996. 15th session, April, 2011, No. A/66/37. UN GA Official Records, 66th session, suppl. No. 37.
 44. Vaščova, Ž., Bereikė, D. Terorizmas: grėsmė žmogaus teisėms ir laisvėms. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, 3 tomas, 2010, Kaunas.
 45. Wagner, M. Country Report on Canada. Walter, C. et. al. *Terrorism as a Challenge for National and International Law: Security vs. Liberty?* Berlin: Springer, 2003.

46. Walter, C. Defining Terrorism in National and International Law. WALTER, C. et. al. *Terrorism as a Challenge for National and International Law: Security vs. Liberty?* Berlin: Springer, 2003: p. 23-44.
47. Zalman, A. *Definitions of terrorism*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2013-07-17]. <http://terrorism.about.com/od/whatisterroris1/ss/DefineTerrorism_2.htm>.

THE ELEMENTS OF THE DEFINITION OF TERRORISM

Violeta Vasiliauskienė*
Mykolas Romeris University

Summary

The article analyzes the definitions of terrorism established in the regional and universal international agreements and in the Comprehensive Convention on International Terrorism. The definition of terrorism is important in several spheres: in applying criminal responsibility to the persons who perpetrated terrorist acts, in the international cooperation against terrorism and in the influence that the definition set out in the international legal acts has on national legislation. The first international agreements on terrorism prohibited certain sorts of terrorist acts, such as hijacking of airplanes, crimes on board of airplanes, crimes against diplomats and other internationally protected persons, taking of hostages, crimes against the security of nuclear materials, crimes against the safety of maritime navigation, terrorist bombings and the like. There are definitions of terrorism in the regional agreements on terrorism. From 1972 under the auspices of the United Nations General Assembly the international community started searching for a comprehensive definition of terrorism that would be valid for all the international community. The result of the work of Ad Hoc committee created for this purpose is the Draft Comprehensive Convention on International Terrorism the provisions of which are analyzed in this article alongside with the abovementioned regional conventions. The conclusion is made that the definitions of terrorism enshrined in international legal documents embody two main elements – the criterion of serious damage and the criterion of the terrorist purpose. The criterion of serious damage means that certain acts are considered terrorist if they cause or intend to cause serious damage to human life or health or (in some definitions) property. The criterion of terrorist purpose is satisfied if the acts in question are carried out with the primary aim to terrorize the civil population or to compel a state government or international organization to carry out or to abstain from carrying out certain acts. The article ends by analyzing the Lithuanian Penal Code and its provisions on terrorism.

Keywords: terrorism, definition of terrorism, international regulation of terrorism.

Violeta Vasiliauskienė*, Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakulteto Teisės katedros lektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: tarptautinė teisė, Europos Sąjungos teisė.

Violeta Vasiliauskienė*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public Security, Department of Law, lecturer. Research interests: International Law, European Union Law.